

В 2016 році населенню України нараховано до сплати по всіх видах житлово-комунальних послуг - 27810724 тис. грн., з них оплачено 25702639 тис. грн., що становить 92,4%. За надання послуг централізованого опалення й постачання гарячої води в 2016 році населення оплатило 8460992 тис. грн., або 32,9% від загальної суми здійснених платежів. У порівнянні з 2014 роком, населення розрахувалося за послуги підприємств теплопостачання на 2152201 тис. грн. (0,4%) менше, і становило лише 89,8% від нарахованих сум. Щорічна неспроможність населення оплачувати житлово-комунальні послуги приводить до зростання дебіторської заборгованості на підприємствах житлово-комунального господарства і відтоку коштів з обороту.

Так, заборгованість в 2014 році становила 832224 тис. грн., в 2015 році – 692335 тис. грн. і в 2016 році – 1872195 тис. грн., (з них за споживання тепла й гарячої води, відповідно, – 563870 тис. грн., 41361 тис. грн., 1095470 тис. грн.). Середній темп росту заборгованості за останні три роки становить 113,9% по всіх видах житлово-комунальних послуг, і 114,7% по централізованому опаленню й гарячому водопостачанню.

Михайло ШКІЛЬНЯК

д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

В умовах глобалізації та збалансованого розвитку економіки інститут корпоративного управління стрімко розвивається. Ефективність корпоративного управління стає важливим фактором конкурентоспроможності, як окремо взятої компанії, так і держави в цілому в рамках підвищення енергоефективності і енергозбереження. Для удосконалення управління енергопостачанням та енергозбереженням важливе значення має подальше удосконалення системи корпоративного управління в компаніях по виробництву, транспортуванню та постачанню енергоресурсів, яке повинно бути спрямоване на досягнення більшої

прозорості енергокомпаній, здешевлення своїх послуг та позитивних результатів діяльності.

Належний рівень корпоративного управління - один з важливих факторів формування довіри громадян і споживачів що користуються послугами енергокомпаній. Корпоративне управління як система взаємовідносин у відомому трикутнику «акціонери - наглядова рада - менеджмент» є основою як для забезпечення ефективної діяльності компанії в найближчій перспективі, так і для успішного стратегічного розвитку. Аналізуючи стан корпоративного управління помітно, що система взаємовідносин між акціонерами і менеджментом далеко не завжди прозора, ефективна і захищає права акціонерів. Тому аналізуючи питання, що виносяться на розгляд наглядових рад, вони націлені не стільки на покращення результатів фінансової діяльності компанії, скільки на забезпечення максимального захисту інтересів акціонерів.

Однак, будь-яка компанія існує не тільки для збереження вкладених в неї засобів, але й для їх примноження (капіталізації). Для наглядової ради, поряд із здійсненням контролю за діями виконавчого органу, не менш важливою є завдання вироблення та погодження стратегії розвитку компанії.

Корпоративне управління – це в першу чергу набір механізмів для підтримки адекватного балансу між правами акціонерів, потребами наглядової ради і менеджменту в процесі управління компанією. На практиці корпоративні органи управління частіше всього націлені на розробку довгострокової стратегії розвитку основного бізнесу і контролю за її реалізацією.

З позиції джерел засобів ведення бізнесу в системі корпоративного управління необхідно, перш за все, виділити зацікавлені сторони, що володіють певними можливостями впливу на компанію.

Найбільшими можливостями по ступеню впливу на управління в організації досягнення установлених цілей мають мажоритарні акціонери. Концентрація власності в руках крупних акціонерів створює умови попередження порушень інтересів мажоритарних акціонерів з боку менеджерів.

Мажоритарні акціонери можуть делегувати в наглядові ради своїх представників і проводити політику по контролю діяльності менеджерів. Більше того, крупні акціонери мають можливість через своїх

представників в наглядових радах здійснювати вплив на добір та звільнення менеджерів, визначення умов їх оплати праці та встановлення винагород, що створює передумови для лобювання інтересів мажоритарних акціонерів нерідко на шкоду інтересам міноритарних акціонерів.

Що стосується міноритарних акціонерів, то вони, як правило, володіють обмеженими можливостями впливу на рівень корпоративного управління. Існує досить багато факторів із-за яких вони перебувають поза сферою корпоративного управління компанією. Внаслідок цього, міноритарні акціонери не мають можливостей контролювати діяльність менеджерів.

Як крупні акціонери, ще крупні кредитори можуть отримувати інформацію про компанію і здійснювати значний вплив на менеджмент. Крупні кредитори отримують більше прав у випадку банкрутства компанії, або не виконання нею своїх зобов'язань. Вони також можуть переглядати умови кредитування, що в окремих випадках може допомогти уникнути банкрутства компанії. Досить обмеженими можливостями по контролю управління в компанії мають дрібні кредитори.

Всі інші учасники корпоративних відносин, а саме постачальники, споживачі, громадські організації, органи державної влади та місцевого самоврядування зацікавлені у ефективній роботі компанії.

Таким чином, важливою цільовою установкою втілення системи корпоративного управління в компанії є отримання більш легкого доступу до ринків капіталу. Компанії, які дотримуються високих стандартів корпоративного управління, як правило, отримують великі можливості доступу до капіталу в порівнянні з корпораціями, де не належним чином організовано управління. Ринки цінних паперів, на яких діють жорсткі вимоги до системи корпоративного управління, сприяють зниженню інвестиційних ризиків.

Компанії, які дотримуються належних стандартів корпоративного управління, можуть добитися зменшення вартості зовнішніх фінансових ресурсів, що використовуються ними в своїй діяльності.

Основним показником корпоративного управління, до якого повинна наближатися окремо взята компанія, незалежно від вибраної економічної і корпоративної моделі розвитку є ефективність

корпоративного управління. Характерні риси ефективного корпоративного управління полягають в наступному:

1. Захист і забезпечення прав та інтересів всіх акціонерів:

– структура корпоративного управління повинна захищати права акціонерів;

– корпоративне управління повинно забезпечувати рівне відношення до акціонерів, як дрібних, так і крупних, іноземних та національних;

– кожен акціонер повинен мати право і можливість отримати ефективний захист у випадку порушення своїх прав;

– одна акція повинна надавати їй власнику один голос на загальних зборах акціонерів;

– всі голоси акціонерів, подані особисто і по довіреності, повинні бути офіційно підраховані та оголошені;

2. прозорість:

– корпоративне управління повинно забезпечити своєчасне і точне розкриття достовірної та повної фінансової та іншої інформації про діяльність компанії, її фінансовий стан, власність і управління компанією;

– компанії повинні звітуватися перед акціонером про свою діяльність;

– повинні існувати внутрішні механізми контролю та нагляду за діяльністю менеджменту;

– компанії повинні визнавати міжнародні стандарти корпоративного управління;

3. незалежність наглядової ради полягає:

– у визначенні стратегії компанії та винесення на обговорення загальних зборів акціонерів;

– затвердженні бізнес-планів;

– прийнятті інших важливих рішень;

– призначенні менеджерів;

– контролю за діяльністю виконавчих органів;

4. підзвітність:

– наглядова рада підзвітна акціонерам;

– наглядова рада повинна мати можливість контролювати менеджмент;

– менеджери повинні бути підзвітні власникам компанії;

– винагороди менеджменту компанії повинні бути пов'язані з результатами її діяльності;

5. відповідальність:

- дотримання компанією законів та етичних норм;

6. роль зацікавлених осіб:

– структура корпоративного управління повинна визнавати передбачені законодавством права зацікавлених осіб і заохочувати їх активне співробітництво у створенні робочих місць, підвищенні добробуту і забезпеченні фінансової стабільності підприємств.

Як показує поглиблений аналіз діяльності компанії енергетичного сектору державної та комунальної форм власності, а саме, результатів опитувань іноземних інвесторів, бізнесменів, експертів та аналітиків, одним із ключових факторів підвищення ефективності їх діяльності є необхідність залучення інвестицій. Найбільш широкі можливості для залучення інвестицій створює система корпоративного управління.

У відповідності до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності» в енергетичному секторі на нашу думку слід суб'єкти господарювання, а саме виробників, постачальників та споживачів перетворювати в унітарні державні та комунальні підприємства, корпоратизувувати окремі приватизувувати. Саме реформування суб'єктів господарювання в енергетичному секторі дасть можливість запроваджувати новітні моделі корпоративного управління які б відповідали всім вимогам енергетичного ринку і сприяли надходженню інвестицій.

Залучення додаткових інвестицій в енергетичну галузь дасть можливість:

- забезпечити удосконалення розвитку енергетичного ринку;
- сприяти впровадженню новітніх технологій;
- забезпечити кращу якість наданих послуг.

Запровадження принципів корпоративного управління в енергетичному секторі дає можливим:

- відокремлення від впливу зміни політичних курсів;
- прозорого призначення керівництва;
- впровадження довгострокової стратегії;
- ефективного та сталого технологічного розвитку;
- розмежування функції держави-власника та держави-регулятора;
- ефективних та справедливих тарифів;

- зменшення фіскальних ризиків для бюджету держави;
- підвищення інвестиційної привабливості.

Таким чином, сучасний стан на ринку енергопостачання України в умовах нестабільності, обумовлює необхідність оцінити необхідність поширення і застосування моделей та стратегій ефективного корпоративного управління особливо в сфері залучення інвестицій, відкритості компаній, ризик-менеджменту, проведення аудиту та чіткого формування органів управління.

Алла ВАСІНА

докторант кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

ЕНЕРГОЄМНІСТЬ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ ЯК ІНДИКАТОР СТРУКТУРУВАННЯ ЕКОНОМІКИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Складність і гострота проблем структурного удосконалення національної економіки в орієнтації на забезпечення вимог сталого розвитку зумовлює необхідність обґрунтованого вибору критеріїв структурування економіки та вироблення дієвих механізмів щодо їх забезпечення.

Так в переліку критеріїв структурування національної економіки щодо забезпечення екологічної складової сталого розвитку доцільним є виокремлення такого як енергоемність валового внутрішнього продукту, який характеризує рівень витрат паливно-енергетичних ресурсів на одиницю виробленого валового внутрішнього продукту і за своєю сутнісною природою є дестимулятором прогресивного структурного оновлення й ефективного функціонування національної економічної системи. Тому досягнення високого рівня енергоефективності має бути закріплене як пріоритетне завдання структурної перебудови української економіки, від вирішення якого в значній мірі залежить рівень екологічної та енергетичної безпеки країни, її позиціонування у рейтингах конкурентоспроможності.

Про гостроту проблеми високого рівня енергоемності ВВП України свідчить порівняння цього показника з показниками країн світу. Так, за